

TEKEL direniş ve kadınlar

Adıyaman'dan gelen bir kadın işçi 'bize Haiti, Nijerya, Bengladeş dayatmasında bulunuyorlar ki kendileri de İngiliz lordları gibi yaşayabilsinler' diyordu. Bir diğer arkadaş eşini, kaynını nasıl kaybettiğini anlattı ve 'eğer çalışmasaydım dayanamazdım' dedi. Bir diğer kadın ekledi: 'Bize yan gelip yatarak çalışıyor diyorlar, ben sıyrımda çalışıyorum, öyle zor ki çalışma koşulları, bırak yan gelip yatmayı bir bardak su içmeye zaman yok!' Sonra sloganlar: 'direne direne kazanacağız', 'biz haklıyız biz kazanacağız'.

YEŞİM ERGÜN

Türkiye'nin dört bir yanından gelen işçiler. Varolan haklarını kaybetmemek için 50 günü aşkın süredir Ankara'da direnen işçiler. Zor hava koşullarına, gaza, copa, tehditlere rağmen direniyorlar. İşçiler, kadınlı erkekli, genç, yaşlı, Kürdü, Lazı, Çerkezi yılmadan, usanmadan direniyorlar. Hakları için, ekmekleri için, gelecekleri için, onların deyimiyle çocuklarının gelecekleri için direniyorlar. Sadece haklarını elinden alan hükümete karşı değil sendika bürokrasisine karşı da mücadele ediyorlar. Tekel direnişinin en önemli noktalarından biri ise kadınlar, direnişçi, mücadeleciler, kararlı tekel işçisi kadınlar. Dikkat etmişizdir her eylemde en önde yer alan, direnişe katılabilmek için yeri gelirse kendi kocalarına rest çekip gelen, yeri geldiğinde devlete kafa tutan kadınlar.

Bizler Tekel işçisi kadınlarla yeniden yeniden öğreniyoruz örgütlü olmanın gücünü. Novamed'li kadınlarla gördük, Desa'da direnen Emine Arslan'la, Seka'da ve şimdi de Tekel işçisi kadınlarla görüyoruz kadınların kararlı mücadelesini. Burada tartışılması gereken önemli konular su yüzüne çıkıyor. Kadın hareketi uzunca bir zamandır mahallelerden, fabrikalardan uzaklaşmıştı, ki aynı saptamayı sosyalist hareket için de söylemek mümkün, halkla bağı kopuk bazı noktalarda elitizme düşen zaaflar sezilmekteydi hareket içerisinde. Fakat son süreçte ortaya çıkan işçi direnişleri ve bunların içerisinde şimdiden tarihi bir önem kazanan Tekel direnişi ile bizler teoride anlattığımız şeylerin hayatta karşılıklarını öğreniyoruz. Bu konuları ilerleyen zamanlarda uzun uzun tartışacağı benziyoruz. Hatta özelleştirme saldırıları ardi arkasına gelirken, haklarımız elimizden alınmaya çalışılırken ve insan hayatı üzerinden oynanan oyunlar gün geçtikçe artmaktayken bu konuları tartışmaya ihtiyacımız olduğu da açık.

Novamed'de büyük bir kadın dayanışması örgütlendi. Ve hala devam eylemler sırasında emekçi kadınlarla kadın hareketi arasında bağ kurulmaya başlandı. Hem bizler deneyim kazandık hem de kadınlar kadın hareketinin birer bileşeni oldular. Tekel direnişine de yakınlaştıkça, kadınlarla daha sıkı bağlar kurmaya başlıyoruz. Tekel işçisi kadınlar defalarca kadın eylemlilikleri örgütlediler. Bu örgütlenen kadın eylemliliklerinin yanı sıra 50 gün boyunca birçok eylemin örgütlenmesinde kadınların belirleyici güç olduklarını söylemek de abartılı olmaz. 17 Ocak Tekel iş-

çisi ile dayanışma mitinginden sonra Kumlu'nun ağızına genel grev lafını almaması üzerine, miting sonrası Türk-İş'in 'işgalini' kadınların organize ettiğini kendi gözlerimle gördüm. İçeride 'bu eylem fazlaya kaçtı hadi dışarıya çıkalım' diye uyarı yapan sendikada görevli erkek işçilerin uyarılarına rağmen özellikle kadınlar 'bize açıklama yapacaklar, yoksa buradan çıkmıyoruz' diyerek uzun uzun tartışmışlardı. Bu sadece bir örnek tabi ki, daha hangisini anlatsam, yolu trafiğe kapatan kadınları mı, suya, gaza karşı hem polise direnen hem de ayağa kalkamayan arkadaşlarını taşımaya çalışan kadınları mı? Ankara'dan gözlemlediğimiz kadarıyla şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki kadınlar bu direnişin omurgası. Önceleri polis saldırmaz sanıp kortejlerin en başlarına taşıldılar kadınları, boyunlarına astıkları Türk bayrakları ile uzun uzun okunan istiklal marşları... Polis saldırmazın diyerek alınan önlemler. Bunların hiçbirisi kâr etmedi tabi ki. Giderek sola, sosyalistlere yaklaşan işçiler (içlerinde zaten sosyalist unsurların olduğunu atlamamak gerek), yol kapatmalara, Ankaragücü maçına gidip pankart açmaya, Sakarya caddesinde yakaladıkları AKP'li bakanları korumaları eşliğinde oradan uzaklaşmak zorunda bırakmalarına, Türk-İş 'işgaline', her kameraya haklılıklarından aldıkları meşruluk ile derdini anlatmaya, açlık grevlerinden düzenli eylemliliklere uzanan giderek militanlaşan, giderek özgürleşen bir hareket. Ve söylemek gerek ki giderek kadınlaşan bir direniş Tekel direnişi.

Önce kadınlar asla soğuğa dayanamazlar demişler, sonra burada fazla kalamazlar, çocuklar bekler demişler. Fakat kadınlar geçen zaman zarfında tüm bu söylemleri öyle boşa çıkartmışlar ki, artık erkek arkadaşları bile onlar olmasa bu eylem olmazdı diyerek haklarını teslim etmek zorunda kalıyorlar.

İzmirli İnci şöyle diyor: "Erkekler bize baktıkça daha da fazla bileniyor öfkeleri. Kadınlar böyle duruyorsa biz hayatta gidemeyiz diyerek kalıyorlar burada". Fatma abla anlatıyor: "Ben kocayı bırakmışım, ikna etmişim buraya gelmeme, çocuk hasta evde, her şeye rağmen buradayım. Artık hiçbir şey geri döndüremez beni". Bitlis'li Sevda buraya gelmek için ailesinden yana bir sıkıntı yaşamamış ama nişanlısının ailesini ikna etmek çok zor olmuş. Fadime abla iki defa dönmüş eve ama tekrardan gelmiş direniş alanına. "Ee tabi kolay olmuyor evdekileri ikna etmek. Ama uyuyamıyorum evde aklım hep burada. Ben de bu sefer kesin kazanacağız, az kaldı diyerek geldim yine" diyor. Kadınlar iki kavgayı aynı anda veriyorlar, hem hakları için hükümete karşı, hem

de eve karşı direniş alanında olma kavgası. Bu da galiba onları giderek daha kararlı daha azimli bir hale getiriyor.

Tekel'de devam eden direniş iki yönlü gelişiyor. Emek, ekmek kavgasıyla beraber yürüyen bir özgürlük kavgasıdır. Kadınları eve hapsetmeye çalışan zihniyete karşı verilen kavganın da oldukça görünür bir halidir Tekel direnişi. Ve kadınlar kazanıyorlar. Her gün biraz daha kararlı bir biçimde kendi haklarını savunarak hem direniş alanında yerlerini alıyorlar hem de kavganın güçlendirdiği bir kararlılıkla duruyorlar devletin, hükümetin, kocalarının karşısında. Her gün biraz daha özgürleşiyoruz. Mesela biz DBH'nin paneline Tekel işçileri ile beraber katılmıştık. Orada kadınlar önce söz alırken çok heyecanlandıklarını belirttiler. Biraz konuşma arkasından kadınlar bir biri ardına hem var olan politik süreci değerlendirdiler hem de kendi sorunlarını aktardılar. Orada Adıyaman temsilcisi bir erkek arkadaş da gelmişti. O da söz alacaktı. Çünkü aslında politik konuşma yapmak ne de olsa erkelere özgü bir olaydı. Önce biraz bekledi, kadınlar konuşsun sonra ben toplarım niyetiyle. Fakat birbiri ardına söz alan kadınlar, kendi durumlarından çıkarak var olan politik süreci o kadar bütünlüklü değerlendirdi ki temsilci arkadaş söz almadı. Bu durum aslında hâlâ hiç alışık olmadığımız bir durum, ama artık kadınlar hem kavgada en ön sıralarda hem de kürsüleri dolduruyorlar. Bunu çok büyük bir cesaretle yapıyorlar. Direnişin ilk günlerinde kadınlar önceleri belki biraz daha kısık sesle anlatıyorlardı kendilerini, hepsi olmasa da büyük bir kısmı. Ama gün geçtikçe sesleri yükseldi, eller yumruklu, sloganlar daha bir gür, daha bir kararlı oldu. Her seferinde vurguladılar kadın olarak direniş alanında olmanın zorluklarını ve bu yüzden çok kararlı olduklarını. Bizim gerçekleştirdiğimiz kahvaltıda bir kadın işçi şu sözleri söylüyordu: "Kadınım, işçiyim, bunun için çok gururluyum".

Bitlis'li Aynur, Diyarbakır'lı Aygün, İzmir'li Funda... Kadınlar, burada hepsi bir ağızdan 'direne direne kazanacağız' diyor. İzliyoruz ekranlardan her gün onları. Ama uğrayın çadırlarına hemen anlatacaklar size direnişlerini, çalışma koşullarını ve en önemlisi örgütlülüğün gücünü. Ben buradaki kadınları Kürt kadın hareketindeki kadınlara benzetiyorum. Onlardan öğrendik aslında sokakları kadınlar doldurduğunda ne anlama geliyor, hareket nasıl büyüyüp gelişiyor. Kadınlar nasıl cesur bir biçimde hakları için mücadele yürütüyor, örgütleniyor. Tekel'deki kadınlar da her kameraya kendilerini anlatıyor şimdi.

Kızılay'ın her yeri eylem alanı şimdi. Kadınlar sokaklarda, sokaklar kadınlaştıkça mücadele de büyüyor. Kadınlar hem işçi özlük hakları için kavga veriyor hem de eşitleşme mücadelesi yürütüyor.

Artık Ankara'da kadınlar hiç susmuyor, hanım hanımcık olmak, az konuşmak gibi bize yüklenen iyi ve doğru kabul edilen toplumsal normları tek tek parçalıyorlar. Direniş alanında en iyi olan daha çok bağırıyor, daha gür sesle haklılıklarını anlatan olmak oluyor. Eylemlerde en ön safalarda yer alıyor, her gün bir başka eylem organize ediyor kadınlar. İzmir çadırından bir arkadaş anlatıyor: "Burada olmak beni çok değiştirdi, her gün ne yapacağını düşünmekten daha güzel burada olmak. Ben kendime bayağı güveniyorum artık." En son açlık grevine girmeden burada oturmaktan sıkıldık diyerek yeni bir eylem organize etmişlerdi, megafonu alıyorlar tüm Sakarya caddesini (Türk-İş genel merkezinin bulunduğu cadde) sloganlarla geziyorlar ve taleplerini halkla paylaşıyorlardı. Türk-İş'in önünde devam eden eylemliliğin yanı sıra her an başka bir eylem anı olabiliyor onlar için. Kimi zaman ağlıyorlar, koşullar onlar için zorlaşıyor. Çocuklarını çok özleyiyorlar. Çocukları arıyor her gün annelerinin geri dönmesi talebi ile. Kadınlar ardı arkasına devam eden bu aramalar sonrasında ekliyor: 'İşte bu durum en çok bizi zorluyor. İnsanın içini parçalıyor.' Ama bu duruma da hemen bir çözüm geliştirdiklerini söyleyebilirim. Birçoğu çocuğunu çağırıyor. Sevim şöyle diyor: "Ankara'ya gelsin görün beni. Annesiyle gurur duysun".

SDP'li kadınlar olarak Tekel işçisi kadınlarla bir kahvaltı gerçekleştirdik. Ve aslında kahvaltıda ziyade kadınlarla hep beraber sohbet etme fırsatı yakaladık. Kimi zaman ağlayarak anlattılar durumlarını kimi zaman ise sloganlarla kesildi konuşmalar. Adıyaman'dan gelen bir kadın işçi 'bize Haiti, Nijerya, Bengladeş dayatmasında bulunuyorlar ki kendileri de İngiliz lordları gibi yaşayabilsinler' diyordu. Bir diğer arkadaş eşini, kayınını nasıl kaybettiğini anlattı ve 'eğer çalışmasaydım dayanamazdım' dedi. Bir diğer kadın ekledi: 'Bize yan gelip yatarak çalışıyor diyorlar, ben sıyrımda çalışıyorum, öyle zor ki çalışma koşulları, bırak yan gelip yatmayı bir bardak su içmeye zaman yok!' Sonra sloganlar: 'direne direne kazanacağız', 'biz haklıyız biz kazanacağız'. Kadınlar birbiri arkasına anlattılar özelleştirme sürecini, çalışma koşullarını ve birçoğu ekledi 'burada olmaktan çok gururluyum ama en önemlisi bizler birleştikçe güçleniyoruz'. Aslında onların konuşmalarından sonra pek fazla söze hacet kalmıyor. Bize düşen büyütme bu direnişi. Onlar da her seferinde bize bunu söylüyorlar zaten.

Gelin Ankara'ya ve görün kadınların direniş azmini. Kadınlar söze Tekel direnişi ile başlıyor, kazanacağız diye bitiriyorlar sözlerini. Ve ekliyorlar: 'Kadınız, işçiyiz, ezileniz... Kazanacağız!'. Evet, onlar kazanırsa biz kazanacağız. Bu kavga artık hepimizin kavgası. Bu kavga sadece hükümete karşı yürüyen bir kavga değil aynı zamanda ataerkil kalıplara karşı da yürüyen bir kavga. Tekel işçisi ile beraber mücadele ettikçe güçleniyoruz, kadınlarla dayanışmamız büyüdükçe büyüyor direniş. Şimdi daha da kararlılar, daha da güçlüler ve eminler önlerine çıkan her engeli aşacaklarından. Şimdi kadın dayanışmasını yükseltmenin, mücadeleyi büyütmenin zamanıdır. O zaman, Tekel direnişi kazanacak, biz de.